

ТИПОЛОГІЯ РОЗВИВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

СМОЛЮК С. В., аспірант, Східноєвропейський національний
університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

***Анотація.** У статті на основі вивчення наукової літератури висвітлено типологію освітнього середовища в історико-педагогічному контексті. Виокремлено моделі освітнього середовища: еколого-особистісна, комунікативно-орієнтована, антрополого-психологічна, психодидактична, культурно-освітня, етновиховна, розвивальна.*

Розкрито взаємозв'язок розвивального освітнього середовища з його складовими: дослідницьким, здоров'язбережувальним, комп'ютерно-орієнтованим, креативним, інноваційним, медійним, естетичним тощо.

***Ключові слова:** розвивальне освітнє середовище, початкова школа, моделі освітнього середовища, розвиток особистості молодшого школяра.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах реформування системи освіти України особливо гостро стоїть проблема розвитку особистості школяра у середовищі навчального закладу, підготовка його до самостійного навчання й самовдосконалення, індивідуалізація та диференціація педагогічного процесу, підвищення його ефективності за рахунок упровадження освітніх інновацій. Як зауважує В. Кремень, у сучасній шкільній практиці «недостатнім є взаємозв'язок між засвоєними знаннями і творчим розвитком особистості», «із поля зору вчителя випадає саме *розвиток і саморозвиток* дитини», в результаті чого «суспільство, що має критичну масу таких людей, неспроможне до динамічного інноваційного розвитку» [3, с. 7]. Тому актуалізується проблема проектування позитивного розвивального середовища початкової школи з урахуванням прогресивних надбань історико-педагогічної спадщини зарубіжних і вітчизняних учених.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема становлення розвивального освітнього середовища в навчальних закладах різних типів, у т.ч. початкової школи, у різних аспектах відображена в наукових працях педагогів минулого й сучасності. Для нашого дослідження вартісними є ідеї

щодо сенсорного розвитку молодшого школяра (Я. Коменський, І. Песталоцці, К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.), розвитку емоційно-почуттєвої сфери дітей (І. Гаман, Р. Гібсон), стимулювання пізнавальних інтересів учнів (І. Гаврищак, Н. Бібік, О. Біда, О. Савченко, Б. Скоморовський, З. Файчак, Г. Щукіна), особистісно орієнтованого навчання й виховання (Ш. Амонашвілі, І. Бех, Т. Гуменникова, О. Пехота, І. Якиманська та ін.), педагогічної творчості (Н. Кічук, С. Сисоєва, Р. Скульський), особистісно-діяльнісного підходу щодо організації педагогічного процесу (Г. Балл, О. Киричук, Г. Костюк, С. Максименко, В. Рибалка та ін.), соціокультурного розвитку дітей і молоді, етновиховання в початковій школі (О. Будник, Г. Васянович, М. Стельмахович, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко); інноваційної діяльності вчителя (О. Комар, О. Мариновська, Л. Подимова, О. Пометун), реалізації розвивальної функції навчально-виховного процесу в початкових класах (В. Бондар, М. Вашуленко, Я. Кодлюк, С. Мартиненко, О. Матвієнко, О. Отич, І. Пальшкова, О. Федій, Л. Хомич та ін.).

Мета статті – на основі вивчення наукової літератури виявити типологію освітнього середовища в історико-педагогічному контексті.

Виклад основного матеріалу. Типологію «середовища, що виховує» вперше запропонував Я. Корчак, котрий на основі характеру взаємовідносин між людиною та оточуючим середовищем виокремив такі його типи: *догматичний, ідейний, безтурботного споживання, зовнішнього лоску та кар'єри*. С. Шацький середовище поділяв на *внутрішнє* (педагогічні умови школи для формування ідейно-моральної вихованості учнів, система виховної роботи, засоби педагогічної комунікації тощо) і *зовнішнє* (співпраця педагогічних працівників з родиною школяра, громадськістю, неформальна взаємодія поза межами навчального закладу).

Наприкінці XIX–початку XX сторіччя вченими окреслено психолого-педагогічні моделі освітнього середовища. Так, Г. Пустовіт, В. Ясвін пропонують еколого-особистісну модель середовища навчального закладу; Л. Виготський, В. Рубцов – комунікативно-орієнтовану; В. Слободчиков –

антрополого-психологічну; В. Давидов, В. Лебедева, В. Орлов – психодидактичну; В. Панов – екопсихологічну.

Так, у наукових дослідженнях В. Ясвіна визначено зміст та структуру *еколого-особистісної моделі освітнього середовища* на основі екологічного підходу до розуміння середовища як синтез умов оточуючого світу для життєдіяльності людини Дж. Гібсона. В. Ясвін, характеризуючи дану модель, використовує науково-педагогічні ідеї Я. Корчака, П. Лесгафта, Я. Коменського, Ж.–Ж. Руссо, Й. Песталоцці та ін. Еколого-особистісна модель представлена як система впливів та відповідних умов формування зростаючої особистості у соціальному та просторово-предметному оточенні [13, с. 14].

Інша модель середовища – *комунікативно-орієнтована* – визначена В. Рубцовим і ґрунтується на теоретичних засадах соціального середовища та комунікативної взаємодії в ньому. Власне завдяки педагогічній співпраці між учасниками навчального процесу відбувається засвоєння учнями необхідних знань, умінь, способів поведінки, навичок навчально-комунікативної діяльності тощо. Провідною ідеєю комунікативно-орієнтованої моделі середовища є те, що важливою умовою розвитку молодшого школяра у навчально-виховному процесі школи є його активність у спільній діяльності з суб'єктами освітнього середовища [8].

В. Слободчиков представляє *антрополого-психологічну модель освітнього середовища*. Саме принцип розвитку особистості є основною методологічною засадою проектування цього середовища. За автором, антрополого-психологічна модель освітнього середовища передбачає спільну діяльність педагога та учнів, передусім, у процесі якої на основі належних зв'язків і відносин формується відповідне освітнє середовище. В. Слободчиков середовище характеризує за двома показниками: *ресурсний потенціал*, тобто насиченість освітнього середовища, і *структурованість*, тобто спосіб організації цього середовища [11, с. 175]. Дослідник запропонував способи організації середовища за такими принципами: одноманітності, різноманітності й варіативності [Там само]. На думку вченого, основою формування

розвивального освітнього середовища слугує розвивальне навчання, що визначає цільове та функціональне-змістове його призначення й спрямування передусім на духовне вдосконалення особистості школяра [10, с. 47]. Антрополого-психологічна модель освітнього середовища, запропонована В. Слободчиковим, є вартісною в аспекті нашого дослідження щодо моделювання розвивального освітнього середовища початкової школи на засадах ціннісного підходу

Інша модель освітнього середовища – *психодидактична* (В. Давидов, В. Лебедева, В. Орлов та інші), в основі якої – принцип індивідуалізації. Організація навчально-виховного процесу початкової школи, згідно даної моделі, передбачає розроблення індивідуальної програми розвитку кожного учня з урахуванням його суб'єктного досвіду, особистісних якостей, реальних можливостей, пізнавальних потреб і творчих здібностей.

Група науковців, очолювана В. Пановим, обґрунтувала потребу проектування екопсихологічної моделі освітнього середовища, під якою розуміють систему психолого-педагогічних умов, здатних забезпечити ефективне виявлення інтересів та здібностей особистості кожного учня на основі її природних особливостей розвитку та вікових можливостей. Розроблена авторами концепція екопсихологічного середовища є корисною для нашого дослідження в аспекті трактування освітнього середовища як взаємодії навчання й розвитку дитини, а також взаємодії учасника педагогічного процесу (учня) та середовища; як взаємозв'язку процесів навчання й розвитку з умовами реалізації цих процесів; як предмета психолого-педагогічної експертизи [6, с. 178].

В останні роки актуалізувалась проблема формування *культурно-освітнього середовища навчального закладу*, що має метою розвиток ціннісної сфери вихованця, зокрема духовності, моральності, естетичних якостей (І. Бех, Г. Васянович, І. Зязюн, Л. Москальова, Г. Сагач, О. Смолінська та ін.).

Для сучасної педагогічної науки та навчально-виховної практики, вважає І. Бех, надзвичайно важливим є створення «різних форм культурно-освітнього

середовища», «проектування умов для набуття підростаючою особистістю образу людського у просторі культури і часі історії» [1, с. 257]. Дослідник однозначно стверджує про те, що повноцінне життя й розвиток особистості учня відбувається у спільності, колективі, який не заперечує його цінності та особистісної недоторканості.

Сучасні вчені (О. Будник, О. Вайнола, А. Капська, Ж. Петрочко, Н. Сейко) наголошують на формуванні позитивного *соціально-виховного середовища* навчального закладу, зокрема початкової школи. Поняття «*соціально-виховне середовище*» визначено як «ознака соціального середовища чи сукупність умов життєдіяльності особистості, що цілеспрямовано впливають на її свідомість і поведінку з метою формування певних якостей, переконань, духовно-ціннісних орієнтацій та потреб» [7, с. 855].

Метою соціально-виховного середовища, на думку Л. Махоткіної, є «розвиток особистості, засвоєння нею системи соціальних знань і цінностей, соціального досвіду, норм соціальної поведінки», тобто акцентується на соціальності зростаючої особистості [5, с. 8].

У сучасній «Енциклопедії освіти» (2008) Ж. Петрочко виокремлено такі типи соціально-виховного середовища: *догматичне* (сприяє пасивності вихованця і передбачає домінування авторитарних методів навчання й виховання, культ зовнішнього порядку, пряме наслідування традицій чи дій педагога), *безтурботне* (є сприятливим для вільному розвитку, хоч допускає пасивність і поблажливість учня, ухиляння від виконання складних завдань чи подолання труднощів), *кар'єрне* (розвиток активності особистості через саморекламу, зарозумілість, лицемірство та інші негативні риси), *творче* (має на меті розвиток особистісних цінностей на основі внутрішньої мотивації до діяльності, що здійснюється оптимістично, з емоційним піднесенням і свободою дій) [7, с. 855-856]. Саме безтурботне та творче середовище початкової школи здатне забезпечити розвиток креативності молодшого школяра у процесі навчання й виховання.

З метою засвоєння національної культури народу та використання соціокультурного досвіду в навчально-виховному процесі школи в науковій термінології оперують поняттям *«етновиховний простір»*, *«етновиховне середовище»* (О. Будник, В. Кононенко, Н. Лисенко та ін.) [12]. Упродовж 1993-2012 рр. на Прикарпатті працював Науково-методичний центр «Українська етнопедагогіка і народознавство» НАПН України, співробітниками якого підготовлено низку наукових праць з проблем використання українського народознавства у навчально-виховному процесі навчальних закладів різних типів, зокрема формування етновиховного середовища загальноосвітнього навчального закладу [2], що свідчить про актуальність окресленої проблеми для останнього десятиріччя. Адже глобалізаційні стратегії дещо руйнують регіональні стереотипи, традиційно-звичаєву обрядовість народу. Власне йдеться про моделювання такого типу освітньо-розвивального середовища, яке б у своїй основі сприяло формуванню істинного патріота своєї країни, духовно-моральних цінностей, гуманізму на засадах рідної соціокультури.

Етновиховну модель освітнього середовища початкової школи автори розглядають у процесі навчання й виховання учнів засобами етнокультури на уроках, в позаурочній роботі, співпраці з батьками тощо.

У сучасній науці наголошується на значенні *розвивального предметно-просторового середовища* для розвитку особистості дитини, передусім в дошкільному навчальному закладі та початковій школі. Адже збагачене предметно-просторове середовище, що включає систему матеріальних об'єктів діяльності, соціально-природних і дидактичних засобів для духовно-морального, соціального й фізичного розвитку дитини, слугує складовою розвивального освітнього середовища. Предметно-просторе середовище синтезує все, що оточує учня в школі, і має безпосередній вплив на його розвиток: архітектурний дизайн приміщення, навчально-ігрове устаткування, розвивальні конструктори, тематичні навчальні комплекси до вивчення окремих предметів, навчальні посібники, аудіовізуальні та інформаційно-комунікаційні засоби навчання й виховання. Адже А. Макаренко справедливо

вважав: «Виховання є процес соціальний в найширшому сенсі. Виховує все: люди, речі, явища, але насамперед і найбільше – люди. З них на першому місці – батьки і педагоги» [4].

Авторське розуміння взаємозв'язку «розвивального освітнього середовища» з його похідними, місце досліджуваного феномена в структурі середовищного підходу до його вивчення й розуміння подано на рис. 1.

Рис. 1. Структура розвивального освітнього середовища початкової школи

Зважаючи на обмежений обсяг статті, нам не вдалось повною мірою розкрити зміст інших моделей освітнього середовища, якими оперують у сучасній педагогічній науці: здоров'язберезувальне навчальне, комп'ютерно-орієнтоване, креативне, дослідницьке, інноваційне, медійне, інформаційне, естетичне тощо. Цей матеріал стане предметом висвітлення у наших наступних публікаціях.

Проектування освітнього середовища початкової школи, за Н. Сироветник, здійснюється в три етапи: *етап становлення* (характеризується розробленням концепції і програми розвитку, передусім, духовності учня початкових класів), *етап функціонування* (створення необхідних умов для ефективного функціонування відповідного середовища та забезпечення належної взаємодії між учасниками навчально-виховного процесу: учнями, батьками, вчителями, вихователями тощо) й *етап удосконалення* (постійний пошук дієвих засобів, інноваційних форм і методів для вдосконалення створеного освітнього середовища відповідно до потреб, інтересів та можливостей творчого розвитку дітей) [9].

Висновки. На основі аналізу історико-педагогічних джерел приходимо до висновку, що розвивальне освітнє середовище сформувалося на теоретичних засадах соціального, освітнього й виховного середовища навчального закладу. Його формування здійснюється у тісному взаємозв'язку з іншими складовими: креативним, інноваційним, дослідницьким та ін. Адже розвиток особистості молодшого школяра потребує впровадження в навчально-виховний процес і технологій розвитку творчих здібностей учнів, і дослідницьких методик викладання, і низки інновацій щодо стимулювання навчально-пізнавальних інтересів учнів.

Розвивальне освітнє середовище початкової школи – це інтегроване поняття, що синтезує низку організаційних, психологічних, педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних умов, внаслідок взаємодії яких забезпечується ефективна соціалізація та розвиток особистісних цінностей учня в навчально-виховному процесі початкової школи. Значну увагу варто приділити також програмно-методичному забезпеченню педагогічного процесу для розвитку духовно-моральної культури, пізнавальної активності й креативності учня. Власне комфортне середовище школи здатне і цілеспрямовано, і стихійно позитивно впливати на опанування учнем соціокультурним досвідом людства, розвивати особистісні

якості школяра, формувати готовність до самореалізації та самоствердження в суспільстві.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вивченні та розробленні інноваційних технологій моделювання розвивального освітнього середовища в навчальних закладах різних типів.

Література

1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку / І. Д. Бех // Вибрані наукові праці. Виховання особистості. Том 2. – Чернівці : Букрек, 2015. – С. 255–480.
2. Будник О. Моделювання етновиховного середовища загальноосвітнього навчального закладу / О. Будник // Формування етновиховного простору навчальних закладів західноукраїнського регіону : збірник наукових праць / за ред. проф. Лисенко Н.В. – Івано-Франківськ, 2010. – С. 36–47.
3. Кремень В. Освіта, особистість і соціальний поступ // Освіта для сучасності = Educacja dla współczesności : зб. наук. пр. : у 2 т. / В. Кремень / Мін-во освіти і науки України, НАПН України, НПУ імені М.П. Драгоманова, Комітет педагогічних наук Польської академії наук, Наукове товариство «Польща–Україна», Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, Асоц. ректорів пед. ун-тів Європи ; редкол. : В. Г. Кремень (голова), В.П.Андрущенко, Н.Г.Ничкало, Ф.Шльосек та ін. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – Т. 1. – С. 6–12.
4. Макаренко А. С. Книга для батьків. Лекції про виховання дітей / А. С. Макаренко / упоряд. і автор. вступить. стаття К. І. Беляєв. – М. : Просвещение, 1969. – 359 с.
5. Махоткіна Л. Б. Педагогічний супровід дітей-сиріт у новому соціально-виховному середовищі : автореф. дис.... канд. пед. наук : 13.00.05 / Махоткіна Л. Б. ; Держ. ВНЗ «Донбас. держ. пед. ун-т». – Слов'янськ, 2015. – 20 с.
6. Панов В. И. Образовательная среда как предмет экопсихологии развития / В. И. Панов // 2-я Рос. конф. по эколог. психологи : материалы (Москва, 12–14 апреля 2000 г.) / под. ред. В. И. Панова. – М. : Экопсицентр РОСС, 2000. – С. 177–178.
7. Петрочко Ж. Соціально-виховне середовище / Ж. Петрочко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 855–856.
8. Рубцов В. В. Проектирование развивающей образовательной среды школы / В. В. Рубцов, Т. Г. Ивошина. – М. : Изд-во МГППУ, 2002. – 272 с.
9. Сироветник Н. О. Організація виховного середовища в початкових класах: навч.-метод. посібник / Н. О. Сироветник. – К. : Володарка, 2009. – 100 с.
10. Слободчиков В. И. Образовательная среда: реализация целей образования в пространстве культуры / В. И. Слободчиков // Новые ценности образования:

культурные модели школ. – Вып. 7: Инноватор Bennett Colledge. – М. : Смысл, 1997. – С. 34–52.

11. Слободчиков И. В. О понятии образовательной среды в концепции развивающего образования / И. В. Слободчиков // 2-я Рос. конф. по эколог. психологи : материалы (Москва, 12–14 апреля 2000 г.) / под. ред. В. И. Панова. – М. : Экопсицентр РОСС, 2000. – С. 172–176.
12. Сучасна школа України : етнопедagogічна проєкція теорії й практики [монографія] / Кононенко В.І., Лисенко Н.В., Будник О.Б. та ін. ; за ред. проф. Н.В. Лисенко. – К. : Видавничий дім «Слово» 2013. – 336 с.
13. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М. : Смигал, 2001. – 365 с.

References

1. Bekh I. D. Osobystist' u prostori dukhovnoho rozvytku / I. D. Bekh // Vybrani naukovi pratsi. Vykhovannya osobystosti. Tom 2. – Chernivtsi : Bukrek, 2015. – S. 255–480.
2. Budnyk O. Modelyuvannya etnovykhovnoho seredovyshcha zahal'noosvitn'oho navchal'noho zakladu / O. Budnyk // Formuvannya etnovykhovnoho prostoru navchal'nykh zakladiv zakhidnoukrayins'koho rehionu : zbirnyk naukovykh prats' / za red. prof. Lysenko N. V. – Ivano-Frankivs'k, 2010. – S. 36–47.
3. Kremen' V. Osvita, osobystist' i sotsial'nyy postup // Osvita dlya suchasnosti = Educacia dla współczesności : zb. nauk. pr. : u 2 t. / V. Kremen' / Min-vo osvity i nauky Ukrayiny, NAPN Ukrayiny, NPU imeni M.P. Drahomanova, Komitet pedahohichnykh nauk Pol's'koyi akademiyi nauk, Naukove tovarystvo «Pol'shcha–Ukrayina», Instytut pedahohichnoyi osvity i osvity doroslykh NAPN Ukrayiny, Asots. rektoriv ped. un-tiv Yevropy ; redkol. : V. H. Kremen' (holova), V.P.Andrushchenko, N.H.Nychkalo, F.Shl'osek ta in. – Kyiv : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2015. – T. 1. – S. 6–12.
4. Makarenko A. S. Knyha dlya bat'kiv. Lektsiyi pro vykhovannya ditey / A. S. Makarenko / uporyad. i avtor. vstupyt'. statyya K. I. Byelyayev. – M. : Prosveshchenye, 1969. – 359 s.
5. Makhotkina L. B. Pedahohichnyy suprovid ditey-syrit u novomu sotsial'no-vykhovnomu seredovyshchi : avtoref. dys.... kand. ped. nauk : 13.00.05 / Makhotkina L. B. ; Derzh. VNZ «Donbas. derzh. ped. un-t». – Slov'yans'k, 2015. – 20 s.
6. Panov V. I. Obrazovatel'naya sreda kak predmet ekopsihologii razvitiya / V. I. Panov // 2-ya Ros. konf. po ekolog. psihologi : materialy (Moskva, 12–14 aprelya 2000 g.) / pod. red. V. I. Panova. – M. : Ekopsitsentr ROSS, 2000. – S. 177–178.
7. Petrochko Zh. Sotsial'no-vykhovne seredovyshche / Zh. Petrochko // Entsyklopediya osvity / Akad. ped. nauk Ukrayiny ; holovnyy red. V. H. Kremen'. – K. : Yurinkom Inter, 2008. – S. 855–856.
8. Rubtsov V. V. Proektirovanie razvivayuschey obrazovatel'noy sredy shkoly / V. V. Rubtsov, T. G. Ivoshina. – M. : Izd-vo MGPPU, 2002. – 272 s.

9. Syrovetnyk N. O. Orhanizatsiya vykhovnoho seredovyshcha v pochatkovykh klasakh: navch.-metod.posibnyk / N. O. Syrovetnyk. – K. : Volodarka, 2009. – 100 s.
10. Slobodchikov V. I. Obrazovatel'naya sreda: realizatsiya tseley obrazovaniya v prostranstve kulturyi / V. I. Slobodchikov // Novyie tsennosti obrazovaniya: kulturnyie modeli shkol. – Vyip. 7: Innovator Bennett Colledge. – M. : Smyisl, 1997. – S. 34–52.
11. Slobodchikov I. V. O ponyatii obrazovatel'noy sredy v kontseptsii razvivayushchego obrazovaniya / I. V. Slobodchikov // 2-ya Ros. konf. po ekolog. psihologii : materialy (Moskva, 12–14 aprelya 2000 g.) / pod. red. V. I. Panova. – M. : Ekopsitsentr ROSS, 2000. – S. 172–176.
12. Suchasna shkola Ukrayiny : etnopedahohichna proektsiya teoriyi y praktyky [monohrafiya] / Kononenko V.I., Lysenko N.V., Budnyk O.B. ta in. ; za red. prof. N.V. Lysenko. – K. : Vydavnychyy dim «Slovo» 2013. – 336 s.
13. Yasvin V. A. Obrazovatel'naya sreda: ot modelirovaniya k proektirovaniyu / V. A. Yasvin. – M. : Smigal, 2001. – 365 s.

ТИПОЛОГИЯ РАЗВИВАЮЩЕЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

**СМОЛЮК С. В., аспирант, Восточноевропейский национальный
университет имени Леси Украинки, г. Луцк**

***Аннотация.** В статье на основе изучения научной литературы освещено типологию образовательной среды в историко-педагогическом контексте. Выделены модели образовательной среды: эколого-личностная, коммуникативно-ориентированная, антрополого-психологическая, психодидактическая, культурно-образовательная, этновоспитательная, развивающая.*

Раскрыто взаимосвязь развивающей образовательной среды с ее составляющими: исследовательской, оздоровительной, компьютерно-ориентированной, креативной, инновационной, медийной, эстетической и др.

***Ключевые слова:** развивающая образовательная среда, начальная школа, модели образовательной среды, развитие личности младшего школьника.*

TYOLOGY OF DEVELOPMENTAL EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF ELEMENTARY SCHOOL

**SNOLIUK S.V., PhD student, East European National University named after Lesya
Ukrainka, Lutsk**

***Summary.** In the article on the basis of scientific literature studying the typology of educational environment in historical and pedagogic context was represented. The following models of educational environment were distinguished:*

ecology-personalized, communication-oriented, anthropological-psychological, psycho-didactic, cultural and educational, ethnology-educational, developing.

The article accents the need to strengthen the requirements for the training, developing and education of the modern person; the essence, the basic characteristics and specifics of the developing educational environment and its importance in the formation of a pupil.

The developmental educational environment is interpreted as an integrated phenomenon that synthesizes a row of psychological and pedagogic, material and technical, sanitary-hygienic, ergonomic, aesthetical conditions due to cooperation of which pupil's efficient mastering of socio-cultural experience of mankind is provided, pupil's personal values are being developed in pedagogic process in elementary school. The author defines the idea that a creating of a developing educational environment is not only a demand of the times, but the pressing need of every person, school, society, since only under such conditions a person has the opportunity to get an education of a good quality, self-realization, assert, act and work creatively.

Relationship of the developmental educational environment with its components was disclosed: research, health-protecting, computer-oriented, creative, innovative, medical, aesthetical etc.

Key words: developing educational environment, elementary schools, educational environment models, development of pupil's personality.